

“Grützi” Zwitserland!

Land van bergen, banken

Zwitserland is nog altijd meer bekend om zijn bergen en banken, dan om de agrarische sector. Wellicht heeft dat te maken met het feit dat Zwitserland in hoge mate zelfvoorzienend is en het landbouwbeleid nog altijd vrij intern gericht is. Langzaamaan komt daar verandering in. Onderhandelingen over een landbouwwijhandelsverdrag tussen de EU en Zwitserland zijn in volle gang.

Het Zwitserse landbouwbeleid van de laatste vijftien jaar was gericht op zelfvoorziening en het gebruik van moderne landbouwtechnieken. Hierdoor kan het land voor 70% voorzien in de eigen behoefte aan voedingsmiddelen. Alleen wanneer eigen product niet voorradig is, wordt deze uit het buitenland geïmporteerd. Voorzichtig wordt het huidige landbouwbeleid losgelaten en vinden er onderhandelingen plaats over een landbouwwijhandelsverdrag tussen de Europese Unie (EU) en Zwitserland dat de hele agrarische en levensmiddelenproductieketen moet dekken.

Van de Zwitserse bodemoppervlakte wordt meer dan eenderde voor agrarische doeleinden gebruikt. De landschappelijke uitstraling van Zwitserland en dan vooral de Alpenweiden en boerenbedrijven zijn algemeen bekend. Bijna 70% van de agrarische grond wordt voor veeteelt gebruikt, waarvan ruim 60% voor extensieve veehouderij. De grotere agrarische bedrijven bevinden zich voornamelijk in het noordwesten, het vlakke deel van Zwitserland.

Minder bekend is dat Zwitserland zijn landbouwbeleid de afgelopen jaren drastisch heeft aangepast en min of meer voorloopt op de EU. Vanaf 1998 zijn de landbouwsubsidies ontkoppeld van de productie en hebben plaatsgemaakt voor directe betalingen. Tegelijkertijd is het markt- en prijsbeleid fors verminderd en zijn de zuivelquota per 2009 afgeschaft. In de loop van de laatste tien jaar zijn de directe betalingen steeds meer gericht op maatschappelijke doelen als biodiversiteit, ecologie en duurzaamheid. Het landbouwbeleid is erop gericht deze directe betalingen de komende jaren verder te laten toenemen.

Handelsoverschot

De EU is voor Zwitserland de belangrijkste markt. Zuivel-, melk- en chocoladeproducten zijn de belangrijkste exportproducten. Bekende voorbeelden zijn de Emmentaler en de Gruyèrekaas. Net als voor Nederland, is Duitsland voor Zwitserland qua import en export de belangrijkste handelspartner. Toch is ook Nederland voor Zwitserland een belangrijke handelspartner. Nederland heeft

op agrarisch gebied een handelsoverschot met Zwitserland. De export naar Zwitserland is de afgelopen jaren gestaag gegroeid naar ongeveer 700 miljoen euro. De belangrijkste exportproducten zijn sierteeltproducten, cacao en vis. Omgekeerd wordt uit Zwitserland voor circa 130 miljoen euro geïmporteerd. Het gaat hierbij met name om koffie en diverse soorten levensmiddelen.

Ook Zwitserland ontkomt niet aan de crisis en kampt sinds eind 2008 officieel met een recessie. Het Zwitserse CPB, het ETH-Konjunkturforschungsstelle, verwacht dat de Zwitserse economie dit jaar met 2,4% zal krimpen. Op zijn vroegst wordt in de tweede helft van 2010 een licht herstel verwacht, maar zeker is dit allerminst. Vooral de export van investerings- en luxegoederen en diensten blijft sinds het vierde kwartaal 2008 sterk achter. Er wordt gesproken over de sterkste teruggang sinds de jaren zeventig. De problemen in de financiële sector zorgen ervoor dat de export zich niet zo snel kan

Het optreden van Oranje en zijn fans tijdens het EK voetbal 2008 heeft de betrekkingen tussen Nederland en Zwitserland verder versterkt. De beelden van de oranje geverfde steden Bern en Basel tijdens het EK hebben op de Zwitsers een onuitwisbare indruk gemaakt. Nederland had al een positief imago in Zwitserland, maar sinds het EK voetbal is beeldvorming van Nederland in Zwitserland optimaal. Dat opent vele deuren en biedt tal van kansen: op handelsgebied, op cultureel vlak, en bijvoorbeeld op het gebied van toerisme.

en Gruyère

Nederland en BEA/Pferd

Foto's: Schweizerischer Bauernverband

Prijsverlagingen

De Zwitserse levensmiddelenhandel wordt gedomineerd door supermarkten Migros en Coop. Samen hebben zij een marktaandeel van bijna 80%. Andere spelers zoals Volg, Manor, Carrefour, Spar en Globus zijn klein. Discounter Aldi is sinds 2005 actief in Zwitserland en heeft inmiddels honderd vestigingen. Prijsvechter Lidl heeft in 2009 haar eerste dertien vestigingen geopend. Migros en Coop zetten in op sociale en maatschappelijke thema's: Zwitserse herkomst van producten met de nadruk op hoge kwaliteit, gezondheid en duurzame en biologische productie. Voornamelijk maakt dit de retailers geliefd bij de consument en is het marktaandeel van de discounters nog beperkt. Echter, ook de Zwitserse consument is niet prijsongevoelig waardoor de entree van de discounters wel geleid heeft tot prijsverlagingen. In antwoord hierop hebben zowel Migros als Coop inmiddels goedkope lijnen in hun keten opgenomen (Prix garantie, Budget).

Hoewel er positieve bewegingen zichtbaar zijn, is de Zwitserse markt voor landbouwproducten nog altijd protectionistisch en moeilijk toegankelijk. De afwijkende voorschriften bij importdeclaraties, regelgeving omtrent parallelimporten en hoge prijzen voor veevoeder duwen de levensmiddelen-

herstellen. Daarnaast zorgt een dreigende stijging van het aantal werklozen (tot 4,8% in 2010) voor teruglopende consumentenbestedingen. De overheid is verschillende stimuleringsprogramma's gestart, waarvan verwacht wordt dat deze een positief effect zullen hebben.

“Van de Zwitserse bodemoppervlakte wordt meer dan eenderde voor agrarische doeleinden gebruikt”

Waar we in Nederland te maken hebben met een relatief dure euro, heeft Zwitserland eenzelfde probleem met de Zwitserse frank. Deze is sterk gestegen ten opzichte van de euro en dit gaat ten koste van de exportpositie van Zwitserland. De export was de laatste jaren – mede dankzij een lichte onderwaardering van de frank – een van de voornaamste motoren van de Zwitserse groei. Dat is nu dus drastisch omgeslagen.

prijzen omhoog. De afgelopen jaren zijn er tussen Zwitserland en de EU overeenkomsten gesloten over de handel in agrarische en verwerkte producten. Er bestaat sindsdien een wederzijdse erkenning van technische vereisten op het gebied van veeteelt, pesticiden en biologische productie. Ook is er overeenstemming ten aanzien van kwaliteitsstandaarden voor groente en fruit. Tarieven en exportsubsidies voor handel van

Nederland zal in 2010 partnerland zijn op een van de drie grootste beurzen van Zwitserland, de BEA/Pferd 2010. De BEA/Pferd is een publieksbeurs en trekt jaarlijks gedurende tien dagen zo'n 250.000 bezoekers. Op de beurs is een breed scala aan landbouwproducten, voedingsmiddelen en paarden te vinden. Ook is er een speciale bloemenhal te bezoeken. Meer informatie over de beurs is te vinden op www.beapferd.ch, informatie over deelname kunt u verkrijgen bij de Nederlandse ambassade in Bern.

verwerkte producten tussen beide landen zijn afgeschaft of verlaagd. En ook de handel in kaas is inmiddels geliberaliseerd.

De Zwitserse regering wil de overeenkomsten met de EU nog verder uitbouwen. In juni vond in Brussel een derde onderhandelingsronde plaats over een landbouw-vrijhandelsverdrag dat de hele agrarische en levensmiddelenproductieketen moet dekken, dus ook agrarische productiemiddelen en investeringsgoederen, plus het hele scala aan handelsbeperkingen (tarifair en niet-tarifair). Daarnaast wil men het 'Cassis de Dijon'-beginsel invoeren, waardoor in de EU toegelaten producten ook automatisch zullen worden toegelaten in Zwitserland. Dit biedt

mogelijkheden voor het Nederlands product, zeker omdat Nederland een positief imago heeft in Zwitserland. Om zich een beeld te vormen van de Nederlandse tuinbouwsector, bracht een Zwitserse delegatie onder leiding van de Zwitserse minister van Economische Zaken onlangs een bezoek aan het Westland.

Martijn Homan, ministerie van LNV